

กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์
EDUCATIONAL SUPERVISION PROCESS IN BANGSAPHANNOIWITTHAYAKOM
SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE PRACHUAPKHIRIKHAN

ณัฏฐา พุทธอรุณ¹

NATTHA PHUTTHAARUN

ศักดิ์พันธ์ ตันวิมลรัตน์²

SAKDIPAN TONWIMONRAT

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ 2) แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ และอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ และด้านการเตรียมการนิเทศ

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์คือ 1) ด้านการเตรียมการนิเทศ ควรมีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ แยกแยะปัญหา เพื่อนำมาเป็นเป้าหมายความต้องการจำเป็นเฉพาะของโรงเรียน การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับงานนิเทศไว้เป็นการเฉพาะ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน จัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เก็บข้อมูลที่ต้องการได้จริง 3) ด้านการดำเนินการนิเทศ ควรมีการประชุมเพื่อชี้แจง

¹ นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนการนิเทศเพื่อทำความเข้าใจตรงกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครู 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ ควรมีการประเมินผลการนิเทศภายในตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ทั้งนี้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศอาจมีการประชุมเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือกระบวนการ PLC ในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนาควรมีการนำผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลและประโยชน์ในการดำเนินการนิเทศในครั้งต่อไป ควรมีการสรุปรายงานผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของสารสนเทศที่สะดวกต่อการนำไปใช้ มีการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องและควรมีการเปรียบเทียบผลการดำเนินการนิเทศที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติในองค์กรต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to know 1) the educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan and 2) the guidelines to develop the educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan. The sample consisted of 28 respondents and 5 interviews. The research instrument was a questionnaire and the structured interview. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research showed that:

1. The educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan in overall was at a high level and when considering each aspect were found that one aspect was at the highest level: supervision planning and 4 aspects were at a high level descending by average were summarizing, reporting, improvement, and development, supervision operation, supervision evaluation, and preparation of supervision.

2. The guideline to develop the educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan were as follow
1) In the preparation of supervision, there should be a review of knowledge about active learning, meeting of all teachers and stakeholders to collect, analyze data, isolate problems, select targets

for specific needs of the school. There should be a dedicated supervision manual. 2) In Supervision planning, there should be a set of objectives and a form of supervision and create a tool that is not difficult to use in practice. 3) Supervision operation, there should be meeting to clarify the operation, and listen to the opinions of teachers. 4) Supervision evaluation, there should be evaluated by following accordance with 5 – the step supervision process. The course group heads hold meetings to share learning through the Professional Learning Community (PLC) process at the group level. 5) Summarizing, reporting, improvement, and development; The results of the supervision were analyzed, synthesized, proposed issues and obstacles to the implementation of information and benefits in the next supervision. An individualized, systematic report on the outcomes of supervisory supervision on proactive learning management should be summarized and collect information in the form of information that is convenient for use the supervisory results are continually summed up and reported to the supervisor, and should be a comparison of the results of the supervision that shows the development to achieve sustainability in practice in the organization further.

Keyword: EDUCATIONAL SUPERVISION PROCESS

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงถึงกันมากขึ้น ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อวางรากฐานของประเทศในระยะยาว ซึ่งคุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลายซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ คือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการนิเทศภายในมีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดการกำกับ ติดตาม การจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจน

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร การนิเทศเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างผู้นิเทศโดยอาจเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายบริหาร

วิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และรวมถึงครูทุกคน สำหรับผู้รับการนิเทศคือครูผู้สอน ทั้งนี้ผู้นิเทศจะ
ช่วยตรวจสอบว่าผู้รับการนิเทศได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนากระบวนการของผู้เรียน เหมาะสม
กับธรรมชาติของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ฝึกทักษะ ฝึกปฏิบัติทั้งในสถานการณ์จำลองและ
สถานการณ์จริง สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองสามารถเชื่อมโยงความรู้ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งเป็น
ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การนิเทศการศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา
ครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร ถึงกระนั้นการนิเทศใน
โรงเรียนก็ยังมีข้อจำกัด เนื่องด้วยมีกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการวางแผน
การดำเนินงานอย่างรอบคอบและครอบคลุมต้องมีการให้ความรู้ มีการนิเทศ กำกับ และติดตามดูแล ช่วยเหลือ
ให้ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และจากการ
สัมภาษณ์หัวหน้างานนิเทศของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบ
เกี่ยวกับการนิเทศการสอนของครู พบว่า โรงเรียนยังขาดการสำรวจข้อมูลสารสนเทศเพื่อการนิเทศ ในเรื่อง
ของสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่
เน้นการเรียนรู้เชิงรุกของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ
และการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ในด้านการวางแผนการ
นิเทศ สภาพปัจจุบันมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่ชัดเจน กำหนดวิธีการนิเทศโดยการชี้แนะและ
การเป็นพี่เลี้ยง Coaching & Mentoring โรงเรียนมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ มีแบบบันทึกการนิเทศที่
สอดคล้องตามจุดประสงค์ มีการประสานงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เตรียมความพร้อมรับ
การนิเทศตามกำหนด ด้านการดำเนินการนิเทศ มีการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนแต่ยังขาดการสะท้อน
ผลการนิเทศในชั้นเรียนหรือการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเนื่องจากเวลาจำกัด ครูมี
งานสอนมาก ในส่วนของการประเมินผลการนิเทศ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากผลการตรวจสอบการออกแบบ
การจัดการเรียนรู้ และพิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ โดยยังขาดความร่วมมือและการวิเคราะห์ผลร่วมกัน
ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา สภาพปัจจุบันโรงเรียนบางสะพาน
น้อยวิทยาคมมีการนำข้อมูลผลการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศแต่ยังขาด
การจัดทำเป็นสารสนเทศและเสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน นอกจากนี้ข้อมูลจากรายงาน
การประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2563 ในส่วนที่ 3
สรุปผล และแนวทางการพัฒนา มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานนิเทศการศึกษา ควรมีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และ
จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการดำเนินงานนิเทศของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ยังมีปัญหา
เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการ

เรียนการสอนของครู และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้กระบวนการนิเทศในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องใช้ขั้นตอนซึ่งเป็นกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการสรุปรายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ในการจัดกระบวนการนิเทศในโรงเรียนว่าอยู่ในระดับใด เป็นประโยชน์ที่สำคัญยิ่งต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะนำผลการวิจัยไปปรับปรุง พัฒนาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อันจะส่งผลดีต่อคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพผู้เรียน และปรับปรุงการนิเทศในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อทราบกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

วิธีการวิจัย (Method)

1. แผนแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ศึกษาสถานการณ์โดย ไม่มีการทดลอง (the one-shot, non – experimental case study)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ฝ่ายบริหารจำนวน 14 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหาร 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน และฝ่ายปฏิบัติประกอบด้วยครูกลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 16 คน รวมทั้งหมด 30 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้แก่ ฝ่ายบริหารจำนวน 13 คน และฝ่ายปฏิบัติจำนวน 15 คน รวมทั้งหมด 28 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ตามหลักการของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสำหรับเก็บข้อมูลจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (forced choice) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's five rating scale)

4.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

5. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

5.1 การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of item Objective Congruence) ซึ่งค่า IOC ของแบบสอบถามทุกข้อคำถาม มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00

ขั้นที่ 2 นำเครื่องมือที่พัฒนาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนรัชชัยวิทยา และโรงเรียนชัยเกษมวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวนโรงเรียนละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

ขั้นที่ 3 นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยง (reliability) ด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach's Coefficient Method) ซึ่งค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับที่วิเคราะห์ได้มีค่า 0.967 แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5.2 การสร้างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์

สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการ

พัฒนากระบวนการนิเทศในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยทำหนังสือเรียนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือ ขอความ
อนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อแจ้งขอความร่วมมืออนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำหนังสือที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรออกให้ นำไปสถานศึกษาเพื่อขอ
ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดย ติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

6.2 การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยทำหนังสือเรียนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือ ขอความ
อนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม เพื่อแจ้งขอความร่วมมืออนุเคราะห์ตอบแบบ
สัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำหนังสือที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรออกให้ นำไปสถานศึกษาเพื่อขอ
ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย ติดตามสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เมื่อได้รับ
แบบสอบถามคืนแล้วผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

7.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

7.2 ป้อนข้อมูลพื้นฐานลงในระบบโปรแกรมสำเร็จรูป

7.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาสัมภาษณ์ ฝ่ายบริหารจำนวน 5 คน นำผลมาวิเคราะห์เนื้อหา
(content analysis) และสรุปผล

8. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

8.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ (frequency) และ ร้อยละ
(percentage)

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ใช้มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(S.D.) แล้วนำมัชฌิมเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของมัชฌิมเลขคณิตตามแนวคิดของเบสท์ (Best)

8.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย (Results)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์พบว่าสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 64.29 ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีช่วงอายุ 30 – 39 ปี มากที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 วุฒิต่างการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า วุฒิต่างศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีมากที่สุด มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 96.43 ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันมากที่สุดเป็นฝ่ายปฏิบัติ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 53.57 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 60.72

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม (n = 28)

ด้านที่	กระบวนการนิเทศในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	การเตรียมการนิเทศ	3.83	0.60	มาก
2	การวางแผนการนิเทศ	4.60	0.44	มากที่สุด
3	การดำเนินการนิเทศ	4.31	0.46	มาก
4	การประเมินผลการนิเทศ	4.30	0.51	มาก
5	การสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา	4.41	0.51	มาก
รวม		4.29	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเรียงจากมัชฌิมเลขคณิตที่มีค่ามากไปน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านการสรุป รายงานผล

ปรับปรุงและพัฒนา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) ด้านการดำเนินการนิเทศ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.46) ด้านการประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.51) และขั้นตอนที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือด้านการเตรียมการนิเทศ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถาม โดยภาพรวมเท่ากับ 0.45 ซึ่งแปลความได้ว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกัน หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

จากผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการนิเทศ ควรมีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแยกแยะปัญหา เพื่อนำมาเป็นเป้าหมายความต้องการจำเป็นเฉพาะของโรงเรียน มีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับงานนิเทศไว้เฉพาะ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน ควรมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการให้เหมาะสมขึ้นกับสถานการณ์ จัดทำสื่อและเครื่องมือ นิเทศที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เก็บข้อมูลที่ต้องการได้จริง 3) ด้านการดำเนินการนิเทศ ควรมีการประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการนิเทศเพื่อทำความเข้าใจตรงกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครู ผู้นิเทศควรให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ ควรมีการประเมินผลการนิเทศภายในตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ทั้งนี้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศอาจมีการประชุมเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือกระบวนการ PLC ในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนาควรมีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน มีการนำผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลและประโยชน์ในการดำเนินการนิเทศในครั้งต่อไป ควรมีการสรุปรายงานผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของสารสนเทศที่สะดวกต่อการนำไปใช้ มีการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องและควรมีการเปรียบเทียบผลการดำเนินการนิเทศที่แสดงถึงการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติในองค์กรต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (Conclusion and Discussion)

1. กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การวางแผนการนิเทศ และอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่ามัธยฐานคิดจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา การดำเนินการนิเทศ การประเมินผล

การนิเทศ และการเตรียมการนิเทศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายบริหาร และครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ประกอบกับกิจกรรมนิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรมส่งผลให้การดำเนินงานด้านการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมีการปฏิบัติจริง มีผู้รับผิดชอบชัดเจน สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของสถานศึกษาคือครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ผู้บริหารส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมให้มีสมรรถนะ ทักษะ ประสพการณ์สู่ความเป็นครูมืออาชีพ เข้าใจบริบทและเห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีรูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน อีกทั้งสถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนนี้ ถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร วัตถุ เรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เห็นความสำคัญของการนิเทศ มีความต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาร์ชบอง (Archibong) พบว่าการนิเทศ การเรียนการสอนในการบริหารการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนสำคัญสำหรับการประกันคุณภาพที่เน้นแนวคิดของการนิเทศการสอน เป็นเครื่องมือใช้สำหรับพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนถือเป็นตัวเร่งสำคัญ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ให้การสนับสนุนสื่อการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยนำออกหรือคุณภาพผู้เรียน มุ่งสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอายนี (Ayeni) เรื่องการประเมินบทบาทในการนิเทศของผู้อำนวยการโรงเรียน สำหรับการประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมในรัฐออนโต ในจีเรีย ผลการศึกษาสรุปได้ว่าผู้บริหารหรือผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ทรัพยากร การจัดการหลักสูตร และการเรียนรู้ของนักเรียนจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการประสานการทำงานร่วมกัน มีการนิเทศการสอนเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ มีแนวทางดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมการนิเทศ

ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะปัญหา เพื่อนำมาเป็นเป้าหมายความต้องการจำเป็นเฉพาะของโรงเรียนเพื่อให้การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนได้ดียิ่งขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์ จันทร์หอม ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบล ยางหัก อำเภอบางแพ้ว จังหวัดราชบุรี ผลการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา ด้านการประเมินสภาพงาน พบว่าควรมีการวัดพฤติกรรมการทำงานอย่างพินิจพิจารณาและมีวิจารณ์งาน โดยดูจากความรับผิดชอบในการดำเนินงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารักษ์ โคตรจักร์ ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการโดยมีแนวทางว่าควรมีการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมกันสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น โดยศึกษาจากปัญหาที่เกิดจากสภาพจริง นโยบายรัฐบาล สิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียน และศึกษาข้อมูลนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อสืบหาข้อเท็จจริง และความต้องการทั้งนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนควรมีการหารือฝ่ายบริหารงานวิชาการหรืองานนิเทศในการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับงานนิเทศไว้เฉพาะ และมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามผลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุคนธา บุญลือ อัจฉรา นิยามา และกานดา สกุลธนะศักดิ์ มัวร์ เรื่องกระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดทำคู่มือ หรือเอกสารที่เข้าใจง่าย มีความยืดหยุ่นและรัดกุม ใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานเอกสาร อาจเป็นข้อความ สารสนเทศ Flow chart รูปภาพ การ์ตูนหรือจัดทำเป็นวิดีโอเกี่ยวกับรูปแบบ เทคนิค วิธีการสำหรับการนิเทศการสอนที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถศึกษา ค้นคว้าและสามารถนำไปพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ คือผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจัดประชุมเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยพิจารณาจากความพร้อมกิจกรรม วิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาในการนิเทศ ควรมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการให้เหมาะสมขึ้นกับสถานการณ์ ความถนัดของผู้นิเทศ ผู้นิเทศควรมีการศึกษาข้อจำกัดของวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ ออกแบบการนิเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ผู้นิเทศต้องศึกษาหาข้อมูลเพื่อให้ได้ทางเลือกในการนิเทศที่จะช่วยในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้รับการนิเทศได้อย่างเหมาะสม มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ วัน เวลา สถานที่ อย่างชัดเจนล่วงหน้า และควรกำหนดดำเนินการนิเทศเป็นรายภาคเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีโอกาสในการปรับปรุงพัฒนาตามข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการนิเทศครั้งก่อน ผู้นิเทศควรมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารักษ์ โคตรจักร์ ซึ่งมีแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือกโดยควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศของโรงเรียน วางแผนการดำเนินงานโดยกำหนดขั้นตอนอย่างชัดเจน ระบุเวลาการดำเนินงาน และระบุผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถด้านการนิเทศ มีการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อกำหนดทางเลือกหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหา พิจารณารูปแบบการนิเทศที่หลากหลายและมีความสอดคล้องตามบริบท

โดยครูต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรตну หนูทอง ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศของโรงเรียนด้านการจัดลำดับความสำคัญของงาน ว่าผู้บริหารมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกในการนิเทศการศึกษาในการวางแผนการดำเนินงาน โดยสำรวจความต้องการของครูทั้งนี้ควรมีเกณฑ์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อเร่งแก้ไขปัญหาดตามความจำเป็นเร่งด่วน และควรกำหนดทางเลือกอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของครูที่ต่างกัน นอกจากนี้โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคมควรจะศึกษาข้อมูล จัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศที่ส่งเสริมการถ่ายทอดสาระของการนิเทศระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เก็บข้อมูลที่ต้องการได้จริง สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการสะท้อนผล ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศ หรือรายงานผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการดำเนินการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการดำเนินการนิเทศ คือผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้การสนับสนุน จัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการนิเทศ รายละเอียดของการดำเนินงานเพื่อทำความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับขั้นตอน รูปแบบการวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารักษ์ โคตรจักร์ ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานขั้นตอนด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาว่าควรเริ่มด้วยการประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ให้รับทราบและถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ แป้นงาม เพื่อสร้างกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการสร้างขวัญกำลังใจ หรือแรงบันดาลใจให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การให้ความรู้เรื่องที่จะนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศตามแนวทาง หรือแผนนิเทศที่วางไว้ แนวทางด้านดำเนินการนิเทศของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ผู้นิเทศควรให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการประเมินผลการนิเทศ หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินผลการนิเทศภายในตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ว่ามีอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร ควรมีการปรับปรุง พัฒนาในขั้นตอนใด ควรมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรร่วมกันวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ หากจุดเด่นเพื่อส่งเสริม ให้กำลังใจผู้รับการนิเทศ และจุดที่ควรพัฒนาเพื่อวางแผนในการปรับปรุงในการนิเทศครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ แป้นงาม เรื่องกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งขั้นตอนการประเมินผลการนิเทศ ประกอบด้วย 1) การประเมินความรู้ ความเข้าใจในการสอนของผู้รับการนิเทศ 2) ประเมินประสิทธิภาพในการสอน 3) รายงานผลการนิเทศย้อนกลับให้ผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศอาจมีการประชุมเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพ หรือกระบวนการ PLC ในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็จะทำให้มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสมาชิกและสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลสิทธิ์ ภิวัฒน์ กันยายน ที่ได้ศึกษาหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน ขั้นตอนด้านการประเมินผลการนิเทศและการปรับปรุงแก้ไข พบว่าผู้บริหารและครูถือเป็นบุคคลสำคัญจึงได้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ศึกษาครูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ในการนิเทศติดตามงาน ให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าระดับชั้น ครู อาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามงาน มีการวางแผน กำหนดทางเลือกออกแบบระบบการนิเทศภายใน ใช้กลยุทธ์เสริมแรงช่วยให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเกิดความมั่นใจสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

2.5 การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา โดยหัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน โดยมีการระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการนิเทศในครั้งต่อไป ควรมีการนำผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลและประโยชน์ในการดำเนินการนิเทศในครั้งต่อไป ทั้งนี้หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรสรุปรายงานผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของสารสนเทศที่สะดวกต่อการนำไปใช้ มีการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องและอาจมีการเปรียบเทียบผลการดำเนินการนิเทศที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในองค์กรต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธา บุญลือ อัจฉรา นิยามภา และกานดา สกุลธนะศักดิ์ มัวร์ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปสู่การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี ด้านกระบวนการประเมินสภาพการทำงานในรายข้อการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานหลังจากดำเนินการนิเทศการสอน ซึ่งโรงเรียนควรกำหนดรูปแบบการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นรูปแบบ เอกสาร อย่างเป็นระบบ ทันทีหลังดำเนินการนิเทศเป็นที่เรียบร้อย และมีการอัปโหลดรายงานในรูปแบบไฟล์ในระบบออนไลน์เพื่อให้ผู้นิเทศและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องศึกษาเป็นตัวอย่างต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของนภัสนันท์ อุปรี ที่ศึกษาวิจัย รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศ ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้มีการรายงานผลการประเมินผลการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ตามบริบทสภาพความเป็นจริงเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

จากการศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีผู้รับผิดชอบที่สูงกว่าระดับโรงเรียน เช่น ระดับเขตพื้นที่การศึกษามีการจัดอบรมด้านการนิเทศ หรือส่งศึกษานิเทศก์ไปให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้นิเทศของโรงเรียน
2. ด้านการเตรียมการนิเทศ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรม ทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เพื่อทบทวนความเข้าใจให้กับครูเก่าและสร้างความเข้าใจให้กับครูบรรจุใหม่ ทั้งนี้ผู้รับการนิเทศควรมีการส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้นิเทศล่วงหน้าเพื่อให้มีการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามผลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ก่อนนัดหมายนิเทศการสอนต่อไป
3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบ ควรมีการประเมินผลการนิเทศภายในตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ทราบปัญหาหรืออุปสรรคที่จะเกิดขึ้นส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ ว่าควรปรับปรุงหรือพัฒนาส่วนใดหรือขั้นใดในกระบวนการนิเทศ
4. ด้านการดำเนินการนิเทศ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการจัดประชุม คณะกรรมการการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจและร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่และขอบข่ายการนิเทศชัดเจน รวมไปถึงการสะท้อนผลการนิเทศในชั้นเรียนควรจัดสรรเวลาให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดการนิเทศ มีการระดมความคิดเห็นจากผู้ได้รับมอบหมาย เช่น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ ซึ่งจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายวิชา และธรรมชาติของรายวิชาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการระดมความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบต่อไป
6. ด้านการวางแผนการนิเทศ ควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยพิจารณาถึงความพร้อม กิจกรรมและวิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา หรือวัตถุประสงค์ในการนิเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าวิจัย และเพื่อพัฒนาต่อยอดครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

รายการอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ แป้นงาม. (2564, มกราคม - มิถุนายน) การพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. *เทคโนโลยีภาคใต้* 14(1), 141-143.
- จุฬารักษ์ โคตรจักร์. (2562) กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท) มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ชลธิ์ธีรวัฒน์ กันยายน. (2564, มกราคม – มีนาคม) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดคูคำ จังหวัดเชียงใหม่. *พุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์* 6(1). 56-58.
- ณัฐพร วัตถุ. (2560) การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นภัสนันท์ อุปรี. (2560, กรกฎาคม – ธันวาคม) รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก* 3(2). 107-108.
- นุชนรา รัตนศิริระประภา และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2560) การนิเทศการศึกษา: มโนทัศน์และการปฏิบัติ *Educational Supervision: Concept and Practice*. นครปฐม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรตну หนูทอง. (2563) กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท) มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุคนธา บุญลือ, อัจฉรา นิยามา และกานดา สกฤตนะศักดิ์ มัวร์. (2561, กันยายน – ธันวาคม) กระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. *การบริหารและนวัตกรรมการศึกษา* 1(3). 49-50.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564*.” สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.” สืบค้นจาก [https://www.bic.moe.go.th /images/stories/Porrorbor2542.pdf](https://www.bic.moe.go.th/images/stories/Porrorbor2542.pdf)
- อนงค์ จันทร์หอม. (2560) กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหักอำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- Archibong, Florence Imaobong. (2012). Instructional Supervision in the Administration of Secondary Education: A Panacea for Quality Assurance. **European scientific journal**. 8(13). 68-69.
- Ayeni, Adeolu Joshua. (2012). Assessment of Principals' Supervisory Roles for Quality Assurance in Secondary Schools in Ondo State, Nigeria. **World Journal of Education** 2(1). 62-69.

